

СТРУЧНО УПУТСТВО

за тимове за каријерно вођење и саветовање у средњим школама

Београд, 2024. година

Садржај

УВОД.....	2
Приказ корака рада Тима за КВиС.....	3
1. Формирање Тима за КВиС.....	4
2. Компетенције каријерних практичара и планирање стручног усавршавања Тима за КВиС.....	5
3. Активности школског Тима за КВиС.....	7
4. Начин и динамика рада Тима за КВиС током школске године.....	9
4.1. Динамика рада Тима за КВиС.....	9
4.2. Начин рада Тима за КВиС.....	10
4.2.1. Разрада плана – планирање и спровођење појединачних активности.....	10
4.2.2. Партнерство у спровођењу појединачних активности КВиС-а.....	12
4.2.3. Подршка Тима за КВиС ученицима из осетљивих друштвених група.....	14
4.2.4. Праћење реализације активности и евалуација активности.....	14
4.2.5. Извештавање и започињање новог циклуса активности.....	15
4.2.6. Умрежавање и транспарентност рада Тима за КВиС.....	15
Прилог 1. Структура и садржај Плана и програма рада Тима за КВиС.....	16
П1.1. Програм каријерног вођења и саветовања.....	16
П1.2. Процес дефинисања Плана и програма каријерног вођења и саветовања.....	16
1. Постављање циља Плана и програма каријерног вођења и саветовања.....	16
2. Одређивање циљне групе.....	17
3. Процена расположивих ресурса.....	18
4. Дефинисање активности и услуга.....	19
5. Праћење и документовање реализације активности.....	19
Прилог 2. ПРЕДЛОГ СХЕМЕ / ОБРАСЦА ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА И ПРОГРАМА.....	21
ПРИМЕР ПЛАНА ТИМА ЗА КВиС.....	22
Прилог 3. Процена реализације активности КВиС у процесу самовредновања рада школе и рада Тима за КВиС.....	24
Прилог 4. Додатни ресурси.....	25
Прилог 5. Додатне могућности за школе и тимове за КВиС.....	27

УВОД

Каријерно вођење и саветовање подразумева изузетно значајан процес, услуге и активности усмерене на подршку појединцу, било ког узраста и у било ком делу његовог живота, да донесе информисане одлуке које се тичу образовања, обуке и занимања и да управља својом каријером. Услуге каријерног вођења и саветовања важан су оквир којим се омогућава примена концепта целоживотног учења и обезбеђује подршка појединцу у проходности кроз нивое НОКС-а, мобилност на тржишту рада и за развијање вештина управљања каријером.

Каријерно вођење и саветовање омогућава појединцу да активно управља својом каријером и да се адаптира на промене на тржишту рада. Ово је од суштинског значаја за успешну и задовољавајућу каријеру у данашњем свету који је обележен брзим технолошким и друштвеним променама.

Школа би требало да омогућава формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело¹.

Школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и формирање сопственог става о томе².

Програм каријерног вођења и саветовања ученика реализује школа. Школа подстиче и прати каријерни развој ученика, стога, формира Тим за каријерно вођење и саветовање, у циљу јачања вештина управљања каријером и доношења промишљених и одговорних одлука о професионалној будућности ученика.

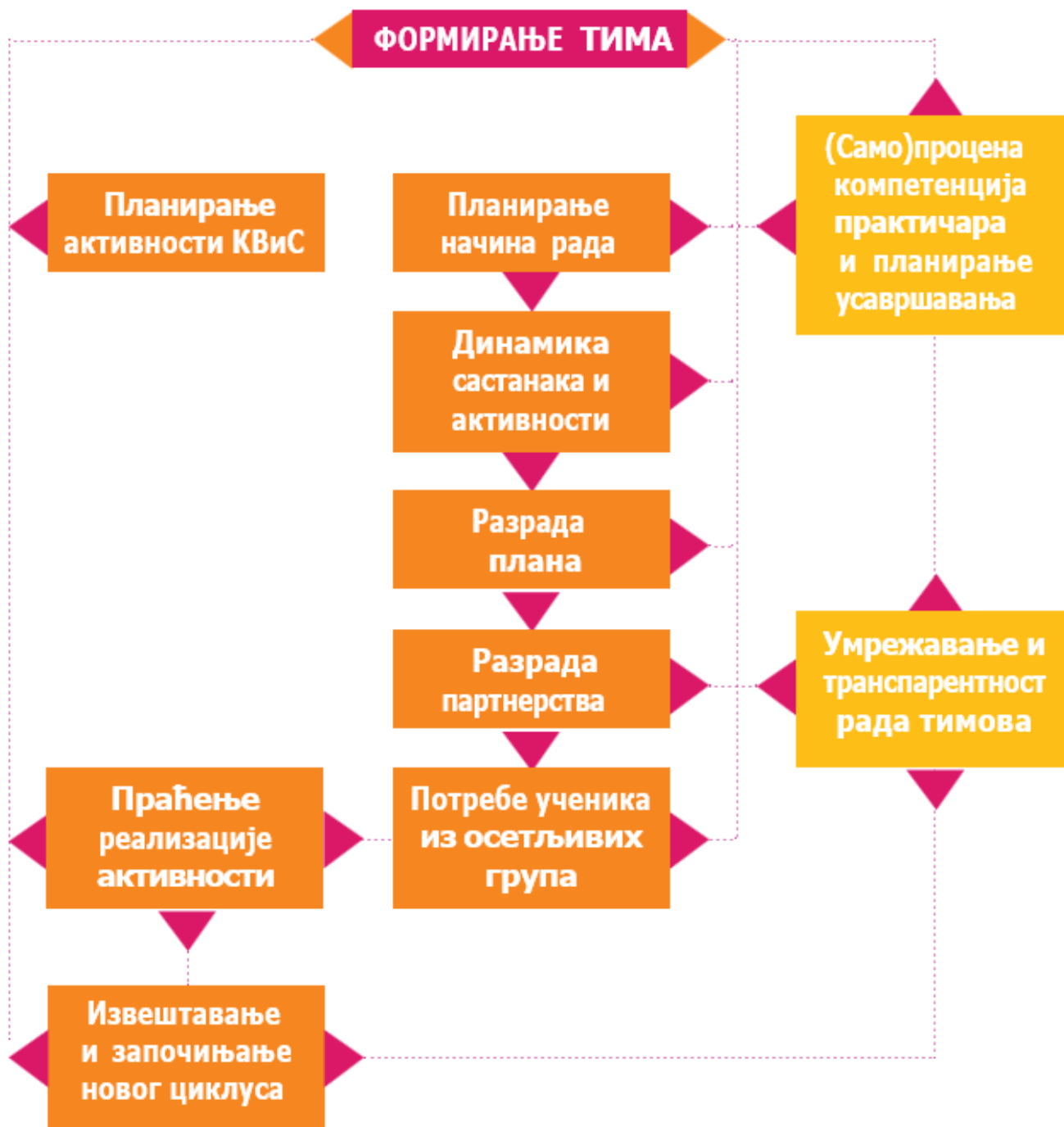
Овим упутством ближе се уређују активности Тима за каријерно вођење и саветовање (у даљем тексту: Тим за КВиС) у средњим школама, предлог модела Плана и програма рада Тима за КВиС, као и развој модела функционисања школских тимова за каријерно вођење и саветовање, сагласно: Закону о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023), Правилнику о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања ("Сл. гласник РС", бр. 43/2019), члану 10. Закона о Националном оквиру квалификација Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 27/2018, 6/2020, 129/2021 - др. закон и 76/2023), Закону о средњем образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - др. закон, 6/2020, 52/2021, 129/2021, 129/2021 - др. закон и 92/2023), Стратегији развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године ("Сл. гласник РС", бр. 63/2021).

Напомена 1: Термини који се користе у овом упутству, а који имају родно значење, изражени у граматичком мушком роду, подразумевају природни женски и мушки пол лица на која се односе.

¹ ЗАКОН о средњем образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - др. закон, 6/2020, 52/2021, 129/2021, 129/2021 - др. закон и 92/2023), члан 15.

² Ibid

Приказ корака рада Тима за КВиС

1. Формирање Тима за КВиС

Рад једног школског Тима за КВиС почиње формирањем тима. Број чланова и састав Тима за КВиС може варирати у односу на капацитете и ресурсе школе, као и врсту школе у којој се активности Тима за КВиС спроводе. Средња школа формира Тим за КВиС као стручни тим у чијем саставу су наставници и стручни сарадници. Приликом избора чланова Тима за КВиС, важно је водити рачуна о интересовањима за тему као и искуству и обученошћу за бављење овом темом.

Именовани наставници и стручни сарадници су језгро Тима за КВиС. Они идентификују капацитете школе за остваривање активности КВиС-а и израђују План и програм рада Тима за КВиС. Чланови Тима за КВиС сарађују са свим наставницима, као и са свим ученицима у школи у анализи потреба ученика за подршком у области развоја каријере, праћења индивидуалних склоности ученика, планирању и реализацији активности КВиС-а. **Наставници који су чланови Тима за КВиС не морају бити искључиви носиоци активности КВиС-а, већ могу координирати, пружати подршку у реализацији и обезбеђивању квалитета активности КВиС-а које ће спроводити остали запослени у школи.** Пракса је показала да учешће и укључивање одељенских старешина, вршњака и других партнера у рад Тима за КВиС даје добре резултате и потребну подршку ученицима у развоју каријере.

Директор средње школе доноси одлуку о формирању и саставу Тима за КВиС и именује координатора Тима за КВиС, пружа организациону и логистичку подршку, организује рад школе тако да предвиди време за активности КВиС-а и обезбеђује простор за реализацију планираних активности.

Наставници који су чланови Тима за КВиС не морају бити искључиви носиоци активности КВиС, већ могу координирати, пружати подршку у реализацији и обезбеђивању квалитета активности КВиС које ће спроводити остали запослени у школи.

Већ у фази формирања тима важно је размишљати о реализаторима, сарадницима и особама одговорним за спровођење појединачних активности који могу, али и не морају бити чланови Тима за КВиС. У зависности од величине и врсте школе (гимназија, стручна, уметничка или мешовита) и броја активности, могу се организовати мање групе носиоца задужених за реализацију појединачних активности. Важно је да свим овим активностима координира Тим за КВиС.

Реализатори, сарадници и особе одговорне за спровођење појединачних активности могу али и не морају бити чланови основног Тима за КВиС. Важно је да свим овим активностима координира Тим за КВиС.

Пожељно је да се активности Тима за КВиС реализују у сарадњи са другим актерима, попут:

- представника локалних компанија
- представника Националне службе за запошљавање (НСЗ)
- представника локалне самоуправе
- бивших ученика школе
- вршњачког тима састављеног од актуелних ученика школе,
- родитеља
- представника локалне канцеларије за младе
- организација које на терену пружају услуге КВиС-а младима
- других заинтересованих страна које могу дати допринос остваривању активности КВиС-а предвиђених Планом и програмом рада Тима за КВиС.

Ови актери се раду Тима за КВиС могу прикључити у својству придружених чланова или са неком другом улогом и задатком.

Пре и током формирања Тима за КВиС чланови тима могу урадити самопроцену

** Детаљније о могућностима укључивању других актера у поглављу 4, 4.2.2.*

2. Компетенције каријерних практичара и планирање стручног усавршавања Тима за КВиС

Каријерни практичари у средњим школама су наставници и стручни сарадници који се баве активностима КВиС-а. Каријерни практичар је појединац који се бави пружањем услуга и/или реализацијом активности КВиС-а и за то има потребне компетенције. **Каријерни практичар може да реализује све активности и да пружа све услуге КВиС-а (каријерно информисање, каријерно саветовање, реализација радионица и обука за самопроцену, повезивање са послодавцима, итд.) за које има потребне компетенције, изузев психолошког испитивања и психолошког саветовања, које могу да пружају само дипломирани психолози са положеним стручним испитом, а за одређене послове психолошке делатности и са одговарајућом специјализацијом, у складу са Законом о условима за обављање психолошке делатности („Сл. гласник РС“, бр. 25/96 и 101/2005 – др. закон).**

Каријерни практичари у средњим школама су наставници и стручни сарадници који се баве активностима КВиС, баве се пружањем услуга и/или реализацијом активности КВиС и за то имају потребне компетенције.

Каријерни практичар може да реализује све активности и да пружа све услуге КВиС за које има потребне компетенције, изузев психолошког тестирања и психолошког саветовања.

Компетенције каријерних практичара су подељене на **општије компетенције** које се односе на организацију рада и које би требало да поседују сви каријерни практичари, док се **специфичне компетенције** односе на специфична стручна знања, вештине и ставове унутар појединачних области рада и зависе од услуга које пружају практичари (каријерно саветовање, каријерно информисање или образовање за каријеру). У самопроцени компетенција практичара неопходних за осмишљавање и спровођење услуга КВиС могу помоћи различити ресурси, попут [Упутника за самопроцену практичара у области КВиС](#) који је развијен у оквиру националног *Euroguidance* центра и [Приручника за каријерне практичаре](#) развијеног у сарадњи Београдске отворене школе и Пројекта *Знањем до њосла*, као и [Упоредна анализа стандарда компетенција каријерних практичара](#).

У оквиру [Правилника о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања](#), („Службени гласник РС“, број 43/2019), приказане су компетенције практичара неопходне за различите области у оквиру КВиС, као и очекивани исходи у којима су описана знања, вештине и ставови практичара.

На почетку школске године, приликом планирања рада Тима за КВиС, важно је водити рачуна и о стручном усавршавању чланова Тима. Наиме, након што се на конститутивном састанку изабере чланови Тима за КВиС, било би добро да се чланови договоре у којим областима КВиС-а би им била потребна додатна подршка, те кроз који облик стручног усавршавања би ту подршку могли да добију (нпр. учешће на акредитованим семинарима и/или конференцијама, преглед доступних дигиталних ресурса и база примера добре праксе, итд.). Будући да се током школске године реализују различити облици стручног усавршавања, чланови Тима за КВиС могу у складу са процењеним областима и темама, те у складу са другим обавезама које имају, планирати облике стручног усавршавања у којима ће учествовати.

Завод за унапређивање образовања и васпитања у Каталогу програма стручног усавршавања у оквиру области Васпитни рад и посебне подобласти каријерно вођење и саветовање објавио је програме стручног усавршавања за период од 2023. до 2025. године <https://zuov-katalog.rs/index.php?action=page/catalog/all&oblast=2>.

3. Активности школског Тима за КВиС

Активности школског Тима за КВиС односе се на планирање, реализацију и праћење ефекта активности каријерног вођења и саветовања у раду са ученицима и њиховим родитељима.

Услуге и активности Тима за КВиС спроводе се у складу са [Правилником о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања](#)³ (у даљем тексту Стандарди услуга КВиС).

У контексту средњошколског образовања и васпитања, **каријерно вођење и саветовање** представља низ услуга и активности усмерених на подршку ученицима да донесу одлуке које се тичу образовања, обучавања и будућег занимања и да управљају својом каријером. Кључни исход услуга и активности КВиС-а је развој **вештина управљања каријером (ВУК)**, односно компетенција које омогућавају ученицима да идентификују своје постојеће карактеристике, развију циљеве личног и професионалног учења и развоја и предузму акције у смеру унапређења своје каријере.

Кључни исход услуга и активности КВиС-а је развој вештина управљања каријером (ВУК) односно компетенција које омогућавају ученицима да идентификују своје постојеће карактеристике, развију циљеве личног и професионалног учења и развоја и предузму акције у смеру унапређења своје каријере.

Активности каријерног вођења и саветовања (КВиС) једне школе треба да буду усмерене на подршку ученицима у:

- Изградњи јасније слике о себи, односно препознавању сопствених интересовања, способности и стечених знања и вештина;
- Препознавању својих јаких страна, али и области даљег развоја попут одређених кључних међупредметних компетенција, знања и вештина из одређених предметних области и сл.;
- Истраживању и разумевању повезаности између сопствених интересовања, способности и вештина из постојећих области рада и занимања;
- Истраживању компетенција потребних за бављење занимањима која су у ужем фокусу ученика и (само)процени у којој мери су оне код ученика развијене;
- Истраживању карактеристика занимања која су у ужем фокусу ученика (попут услова рада, најчешћих активности, понуде и потражње на тржишту рада), као и истраживању образовних путања до тих занимања;
- Анализи и критичком сагледавању извора информација и самих информација релевантних за каријеру (попут информација добијених путем интернета, од стране представника одређених занимања, факултета, послодаваца, вршњака и сл.);
- Повезивању са представницима привреде у локалној заједници;

³ ПРАВИЛНИК о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања, "Службени гласник РС", број 43 од 19. јуна 2019.

- Повезивању и сарадњи са стручњацима за КВиС из филијала НСЗ-а у великим/већим градовима. НСЗ пружа услуге каријерног вођења и саветовања које тиме могу постати доступне у свакој локалној заједници;
- Повезивању са локалним канцеларијама за младе и/или организацијама за младе у локалној заједници који пружају додатне услуге каријерног вођења и саветовања;
- Успостављање везе са високошколским установама;
- Доношењу одлука у погледу наставка школовања, стицања додатних/нових квалификација, изласка на тржиште рада и других каријерних опција;
- Припреми за прелазак на наредни ниво образовања/стицање нових или додатних квалификација/излазак на тржиште рада;
- Развоју вештина неопходних за што динамичнију проходност кроз свет рада (нпр. састављање радне биографије и мотивационог писма, припрема за разговор за посао);
- Оснаживању за креирање каријерног плана, односно постављање краткорочних и дугорочних циљева и осмишљавање корака за остварење циљева у погледу изградње и развоја своје каријере;
- Оснаживању ка прихватању континуираних промена као природног стања на тржишту рада и саставног дела каријерног пута, те развоју стратегија за реаговање на промене;
- Оснаживању за препознавање значаја и коришћење различитих прилика за формално, неформално и информално учење.

Активности и услуге КВиС-а разликују се у зависности од контекста у ком се реализују и зависно од потреба циљне групе, те се могу начелно разврстати на услуге **каријерног информисања, каријерног саветовања и образовања за каријеру**, али је свакако могуће осмислити и активности које представљају комбинацију поменутих.

- ✓ **Каријерно информисање** представља процес обавештавања о образовним и каријерним могућностима. Каријерно информисање односи се на обезбеђивање информација или упућивање на самостално проналажење информација неопходних за планирање каријере. Представља први корак у процесу КВиС-а, који може, али и не мора, бити настављен.
- ✓ **Образовање за каријеру** односи се на активности које воде ка стицању вештина за управљање каријером у оквиру наставних или ваннаставних активности, радионице, обуке и друге облике формалног и неформалног учења усмерене на развој вештина управљања каријером код ученика.
- ✓ **Каријерно саветовање** усмерено је на циљану подршку ученику у откривању и разумевању сопствених образовних и каријерних могућности и доношењу одлука и планирању каријере. Представља најкомплекснији процес који има за циљ да помогне појединцима да разумеју властите циљеве и жеље, као и могућности за остваривање истих, донесу одлуке утемељене на информацијама, посвете се активностима и управљају променама у својој каријери. Може бити организовано као групно или индивидуално саветовање.

4. Начин и динамика рада Тима за КВиС током школске године

4.1. Динамика рада Тима за КВиС

Тим за КВиС одржава састанке и то најмање једном у току сваког тромесечја, а по потреби и чешће. Координатор Тима за КВиС сазива и председава састанцима, и води евиденцију о одржаним састанцима. Састанцима Тима за КВиС могу да присуствују и реализатори, сарадници и особе одговорне за спровођење појединачних активности који нису чланови Тима за КВиС (представници родитеља, ученици, носиоци и сарадници на реализацији активности КВиС, као и представници других заинтересованих страна које могу дати допринос остваривању активности КВиС-а).

Динамика реализације активности КВиС је кључна и усклађена са потребама и обавезама ученика у току школске године, разреда који похађају и фазу доношења каријерних одлука у којој се тренутно налазе.

У случају када средња школа располаже са довољно ресурса **пожељно је да сви ученици имају могућност да једном годишње добију прилику за индивидуалне консултације у виду каријерног информисања или саветовања.** Индивидуализовани приступ даје могућност ученицима да у атмосфери поверења изнесу своје недоумице и изазове, а са друге стране омогућује стручном сараднику или другом члану Тима за КВиС да пружи адекватну подршку.

Приликом одлучивања о томе ко ће обављати индивидуалне разговоре са ученицима, важно је имати у виду теме које се могу отворити у разговору као и компетенције које стручни сарадник/наставник има за обављање оваквог индивидуалног разговора. Наиме, теме које ученик отвори током разговора могу залазити у домен саветодавног рада, због тога је битно да услугу пружа компетентна особа за услуге каријерног саветовања. Треба имати у виду да неће сви ученици имати потребу за овим видом подршке већ ће неким бити довољна услуга каријерног информисања.

Каријерно информисање односи се на пружање подршке ученику у препознавању различитих извора информисања и начина на који може доћи до информација, оснаживање ученика за развијање критичког односа према информацијама и разматрање релевантности добијених информација, као и подршку у обједињавању разноврсних информација из различитих извора како би стекао јаснију слику о могућностима које су му на располагању (нпр. слику о томе како изгледа типичан радни дан у одређеном занимању, који предмети се изучавају у оквиру неког образовног профила и сл.). Важно је подстаћи ученика да активно и што самосталније учествује у процесу истраживања и разматрања информација, док је наставник/стручни сарадник ту да му пружи смернице и подршку.

У току каријерног саветовања или информисања, може се испоставити да је ученику потребно психолошко саветовање на теме које излазе из домена КВиС-а. У том случају је потребно укључивање стручних сарадника/стручњака који имају компетенције за овај вид подршке.

У осталим случајевима, Тим за КВиС може да планира групне активности са ученицима који имају сличне потребе за подршком у каријерном развоју. Важно је имати у виду да је ученицима из осетљивих група посебно значајно да остваре приступ услузи индивидуалног каријерног саветовања.

У случају када средња школа располаже са довољно ресурса пожељно је да сви ученици добију могућност да једном годишње добију индивидуално каријерно информисање или саветовање у зависности од својих потреба.

Индивидуалне консултације са ученицима могу обављати стручни сарадници и наставници који су обучени у области каријерног вођења и саветовања. У току каријерног саветовања или информисања, може се испоставити да је ученику потребно психолошко саветовање на теме које излазе из домена КВиС-а. У том случају је потребно укључивање стручних сарадника/стручњака који имају компетенције за овај вид подршке.

Важно је имати у виду да је ученицима из осетљивих група посебно значајно да остваре приступ услузи индивидуалног каријерног саветовања.

Правилник о ближим условима, начину рада, активностима и саставу Тима за каријерно вођење и саветовање у средњој школи која реализује образовне профиле у дуалном образовању („Сл. Гласник РС“, бр. 2/2019) предвиђа, између осталог, да пружање подршке ученицима и њиховим родитељима Тим за КВиС организује у складу са специфичним потребама ученика уз континуирано и заједничко усаглашавање циљева и тема активности. Имајући у виду да ученици који су у дуалном образовању долазе у контакт са светом рада и формирају слику о себи и свом занимању, те следственом промишљању своје каријере убрзо по отпочињању средњег образовања, Правилник предвиђа да Тим за КВиС реализује саветодавне активности са сваким учеником школе у трајању од најмање једног сата у току школске године.

4.2. Начин рада Тима за КВиС

Начин рада Тима за КВиС дефинисан је Планом и програмом рада Тима за КВиС који је део Школског програма и Годишњег плана рада школе који се доноси до 15. септембра текуће школске године. Сходно томе, један од првих задатака Тима за КВиС у току школске године јесте осмишљавање плана.

**** Детаљније смернице за писање плана и програма активности КВиС-а даће су у посебном одељку овог ујујсїва, Прилої 1.*

4.2.1. Разрада плана – планирање и спровођење појединачних активности

Након осмишљавања годишњег плана активности КВиС-а следи планирање и реализација појединачних активности које се раде континуирано у току године.

При планирању активности, важно је водити рачуна да:

- активности буду усмерене на каријерно информисање, саветовање и обучавање за вештине управљања каријером код ученика,
- активности буду релевантне и благовремене за ученике у том тренутку,
- се испитају интересовања, потребе и евентуалне препреке за учешће ученика како би се оне благовремено отклониле и омогућило равноправно учешће свих заинтересованих ученика. Активности могу захтевати и извесно време за припрему и евалуацију активности које треба урачунати приликом планирања, јер је важан квалитет а не само квантитет спроведених активности. У том смислу, важније је да план активности садржи реалистичне и увремењене активности за ученике него да те активности буду бројне.

При планирању активности, важно је да се испитају интересовања, потребе и евентуалне препреке за учешће ученика како би се оне благовремено отклониле и омогућило равноправно учешће свих заинтересованих ученика.

Важније је да план активности садржи реалистичне и увремењене активности за ученике него да те активности буду бројне.

Једна од кључних ствари о којима Тим за КВиС треба да размишља јесте увремењеност активности КВиС-а у односу на потребе и обавезе ученика у току школске године, разред који похађају и фазу доношења каријерних одлука у којој се тренутно налазе (ако немају све информације или су одлуке донели, а потребна им је подршка у планирању остваривање те одлуке и сл.).

Приликом планирања појединачних активности КВиС-а, важно је, најпре, имати у виду њихов циљ и исходе и њихову повезаност са већ постављеним циљевима и исходима дефинисаних планом и програмом КВиС-а. Следећи корак односи се на осмишљавање појединачних делова активности, имајући у виду трајање, односно временску динамику одвијања активности.

Корисно је да свака активност има свој уводни, главни и завршни део, при чему је важно водити рачуна о следећим елементима сваког од наведених делова:

- 1) трајање,*
 - 2) облици и технике рада које ће се користити,*
 - 3) опис задатака реализатора активности са једне а ученика са друге стране,*
 - 4) потребни материјали за извођење активности.*
-

У завршном делу активности потребно је предвидети и довољно времена за сумирање и евалуацију активности од стране учесника, која може пружити смернице за даљи рад на унапређењу активности КВиС-а.

Важно је почети од **циљне/их ірује/а ка којима** ће активности Тима за КВиС бити усмерене (ученици различитих разреда и различитих образовних профила, ученици у ризику од раног напуштања образовања, ученици из осетљивих група, родитељи ученика). За сваку од циљних група треба размотрити кључне **исходе** активности каријерног вођења и саветовања. Будући да се у складу са *Стандардима услуга КВиС-а*, исходи односе на знања, вештине и ставове које ће ученици стећи након учешћа у активности, активности би требало планирати имајући у виду те циљеве и исходе, те узимајући у обзир могућности средине, односно контекст у коме се активности спроводе.

4.2.2. Партнерство у спровођењу појединачних активности КВиС-а

Након креирања годишњег плана и програма КВиС-а, следи планирање и реализација **појединачних активности** које се ради континуирано у току године. Реализатори, сарадници и особе одговорне за спровођење појединачних активности КВиС-а могу бити како на нивоу школе, тако и партнери из окружења школе.

На нивоу школе, носиоци и сарадници на активностима, осим Тима за КВиС, могу бити и одељењске старешине, предметни наставници, стручни сарадници, Тим за инклузивно образовање, координатори практичне наставе у стручним школама због својих веза са послодавцима код којих се реализује практична настава, Тим за промоцију школе/маркетинг тим, Ученички парламент, вршњачки тим за КВиС, Савет родитеља и сл. Тим за КВиС пружа подршку наставницима у циљу њихове боље припремљености за реализовање активности информисања ученика о развоју каријере континуирано кроз сопствени предмет са циљем оспособљавање ученика за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања.

Кад год је то могуће, важно је укључити у планирање и реализацију активности и саме ученике – тако се развијају важне вештине. Ово може бити посебно значајно и за **мошћивисање ученика да учесћују у активностима КВиС-а**. Добро је да ученици знају у чему се огледа значај планираних активности, да имају прилику да дају своје сугестије у погледу реализације активности као и да активно допринесу планирању и реализацији активности (нпр. у остваривању контаката са потенцијалним сарадницима изван школе, осмишљавању организационих аспеката спровођења активности, промоцији активности другим ученицима, анкетаирању ученика и сл.).

Важно је размотрити и на који начин би се **родитељи** могли ангажовати у реализацији активности КВиС-а (на пример, родитељи могу бити сарадници у остваривању контакта са привредом, приликом представљања занимања и сл.). Такође, приликом планирања активности, у виду би требало имати да су родитељи ученика у одређеном смислу циљна група, те би и за њих било значајно осмислити одговарајуће активности (нпр. активности усмерене на подршку деци у доношењу каријерних одлука, учествовање у изградњи јасније слике, односно препознавању интересовања, способности и стечених знања и вештина деце).

Такође, треба размотрити и потенцијалне **ванишколске њарџнере** у реализацији активности. То могу најпре бити послодавци и њихова удружења, канцеларије за младе, филијала Националне службе за запошљавање, друге средње школе, центри за развој каријере и високошколске установе, невладине организације и друге установе и организације.

Привредна комора Србије (ПКС) може да буде посредник између Тимова за КВиС и послодаваца, како на захтев послодавца или на захтев Тима за КВиС средње школе. Привредна комора Србије активан је учесник у реализацији дуалног модела наставе али може бити и посредник између школе и послодаваца и за оне активности КВиС-а које нису директно везане за дуално образовање.⁴ Уколико Тим за КВиС има потребу и идеју да ступи у контакт са неким послодавцем у циљу реализације активности каријерног вођења и саветовања, у сваком тренутку може да контактира Привредну комору Србије (ПКС) или надлежну Регионалну привредну комору (РПК). Контакт подаци запослених у коморском систему који се баве дуалним образовањем доступни су на [веб адреси \(https://dualnoobrazovanje.rs/kontakti/\)](https://dualnoobrazovanje.rs/kontakti/). Активности које би ПКС могла да подржи, уколико за њих стигне захтев од Тима за КВиС или послодавца, односе се на:

- организацију посета представника послодавца школи у циљу представљања конкретне квалификације/занимања и саме компаније и индустрије у којој компанија послује;
 - организацију посета ученика компанији/компанијама (нпр. „сенка на послу“ – школски Тим за КВиС може да се обрати ПКС/РПК у циљу испитивања могућности за реализацијом ове активности код некога од послодаваца који припадају конкретној ПК);
 - сарадња у циљу размене информација. (нпр. у смислу информација о потребама и потражњи за одрађеним квалификацијама и занимањима);
 - сарадња у реализацији догађаја од заједничког интереса (учешће школских Тимова за КВиС на сајмовима привреде, “Дан отворених врата дуалног образовања”).
- Значајну подршку у активностима Тима за КВиС у средњим школама које ће спроводити услуге КВиС могу пружити саветници за планирање каријере и саветници за каријерно информисање из **филијала Националне службе за запошљавање** у виду консултативних услуга и уколико је потребно, могу пружити стручну подршку будућим члановима Тима за КВиС у средњој школи, у складу са расположивим капацитетима.
 - Тим за КВиС може обезбедити партиципацију представника јединице локалне самоуправе, представника струковних удружења која делују на територији јединице локалне самоуправе у којој је седиште школе, локалних канцеларија за младе, омладинских организација и организација цивилног друштва које се баве каријерним вођењем и саветовањем и високошколских установа.

⁴ ПРАВИЛНИК о ближим условима, начину рада, активностима и саставу Тима за каријерно вођење и саветовање у средњој школи која реализује образовне профиле у дуалном образовању („Сл. гласник РС“, бр. 2/2019)

4.2.3. Подршка Тима за КВиС ученицима из осетљивих друштвених група

Приликом планирања и реализације услуга и активности КВиС-а, важно је дефинисати на који начин ће оне бити доступне свим ученицима. Посебан акценат се ставља на ученике из осетљивих друштвених група (ученици са сметњама у развоју, ученици који су припадници националних или етничких мањина, ученици са лошијим социо-економским статусом, и ученици који су по било којој основи у ризику од друштвене искључености).

Искуства из праксе указују на бенефите које КВиС има за ученике из осетљивих друштвених група, нарочито у погледу мотивације за наставак школовања, већег осећаја припадности школском окружењу и развоја самопоуздања и резилијентности, док за шире групе ученика доприноси развоју социјалних вештина и емпатије.

У директном раду са ученицима из осетљивих друштвених група потребно је мапирати све факторе који утичу на процес доношења каријерних одлука, као и ресурсе подршке које ученик поседује. У том процесу неопходно је индивидуализовати приступ сваком ученику како би се стекао увид у контекст у којем ученик перципира свој каријерни развој. Уколико постоје ресурси Тима, препорука је да се организују индивидуални разговор са ученицима код којих је препозната потреба за додатном подршком, како би се направио индивидуални план каријерног развоја. Као подршка том процесу, могу се укључити и родитељи/други законски заступници/ ученика или други релевантни системи подршке (персонални и/или педагошки асистент, установе социјалне и/или здравствене заштите, организације које пружају различите услуге које ученик може користити, послодавци...).

У случају да постоји потреба за израдом индивидуалног плана каријерног развоја код ученика, важно је дефинисати и механизме праћења каријерног плана као и мере подршке ученику за остваривање плана. Мере подршке могу подразумевати активно учешће родитеља, додатне разговоре са Тимом или педагогом/психологом /андрагогом/социјалним радником/дефектологом школе, или рад са другим ученицима на различитим активностима.

4.2.4. Праћење реализације активности и евалуација активности

Праћење реализације активности спроводи се током извођења самих активности на различите начине, попут прикупљања непосредне повратне информације од стране учесника, субјективне процене реализатора активности, те коришћењем различитих чек листа у оквиру којих су забележени сви предвиђени кораци у реализацији активности. Надаље, информације добијене током праћења активности могу бити од користи у погледу процене актуелног стања, потребе за изменама и/или прилагођавањем активности, као и дефинисања наредних корака у реализацији активности. Ова запажања о току реализације активности, евентуалним препрекама и начинима њиховог превазилажења треба предочавати и о њима дискутовати на редовним састанцима Тима за КВиС.

Евалуација активности спроводи се након реализованих активности коришћењем различитих техника попут повратне информације од стране учесника добијене усменим путем или преко упитника. **Евалуација пружа увид у оствареност постављених циљева и исхода активности, те може послужити као основ за унапређивање и планирање будућих активности.**

Дугорочни ефекти активности каријерног вођења и саветовања односе се на донесене одлуке и успешност реализације планова ученика у погледу даљег образовања, обучавања и запошљавања и они се могу пратити анкетирањем ученика на крају средњошколског образовања као и праћењем након тога (студијски програм који су одабрали и уписали, додатне обуке којима су се прикључили или праксе, стажирања или запошљавање које су остварили).

Више у Прилоју 3.

4.2.5. Извештавање и започињање новог циклуса активности

Током реализације, праћења и евалуације активности КВиС-а, важно је континуирано водити, бележити и чувати информације о спроведеним активностима (нпр. сценарије активности, ученичке евалуације, ученичке радове, наставничка запажања). Такође, **током састанака чланова Тима за КВиС добро је водити записник о активностима које су у складу са планом рада Тима за КВиС већ спроведене, као и договорима за реализацију активности у наредном периоду.** Евидентирање информација о спроведеним активностима и раду Тима остварује вишеструку функцију:

- 1) промовисања важности и ефеката активности КВиС-а и мотивисања ученика и других актера да се прикључе активностима у наредном периоду,
- 2) основа за унапређење активности Тима за КВиС у наредном периоду,
- 3) извештавања о раду Тима за КВиС на крају школске године које постаје део школске документације.

4.2.6. Умрежавање и транспарентност рада Тима за КВиС

Важно је да се активностима Тима за КВиС обезбеди што шири обухват ученика и у том смислу потребно је обезбедити континуиран процес информисања ученика. Неки од начина могу бити:

- Интегрисати информације о Плану и програму рада Тима за КВиС у план рада за час одељењског старешине, као обавезну тему за родитељске састанке и састанке Савета родитеља;
- Информисање партнера из окружења школе са јасним предлозима за сарадњу;
- Посебна страница на сајту васпитно-образовне установе о КВиС-у;
- КВиС кутак у школи;
- Састанци са Тимовима за КВиС из других васпитно-образовних установа, размена искустава, умрежавање;
- Учешће на сајмовима и такмичењима везаним за КВиС на локалном, националном и међународном нивоу.

Прилог 1. Структура и садржај Плана и програма рада Тима за КВиС

П1.1. Програм каријерног вођења и саветовања

Један од кључних задатака Тимова за КВиС за каријерно вођење и саветовања у средњим школама је припрема дела Годишњег плана рада школе који се односи на активности каријерног вођења и саветовања.

Стручни Тим за КВиС треба да реализује праћење индивидуалних склоности ученика, помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, обавља саветодавни рад, и, по потреби, сарађује са другим надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем.

Програм каријерног вођења и саветовања који школе развијају требало би да буде комплементаран осталим програмима предвиђеним Законом о средњем образовању и васпитању, а нарочито Програму сарадње са локалном самоуправом и Програму сарадње са породицом.

П1.2. Процес дефинисања Плана и програма каријерног вођења и саветовања

У овом делу предлажемо неколико корака који могу послужити Тимовима за КВиС у вођењу процеса промишљања специфичног контекста у коме конципирају свој план и програм, уважавајући истовремено препоруке које проистичу из [Стандарда програма КВиС-а](#) које су саставни део Стандарда услуга КВиС-а.

1. Постављање циља Плана и програма каријерног вођења и саветовања

На самом почетку припреме плана и програма препорука је усагласити се око сврхе и циља који Тим за КВиС намерава да оствари у току једне школске године. Следећа питања могу подстаћи дискусију на нивоу Тим за КВиС у вези са циљем плана и програма каријерног вођења и саветовања.

- Шта школски Тим за КВиС жели да постигне овим планом и програмом?
- Која је жељена позитивна промена коју програм треба да донесе?
- У којој мери је циљ програма усмерен на развој вештина управљања каријером?
- Да ли циљ програма подразумева приоритизацију одређених вештина управљања каријером или је подједнако усмерен на све вештине дефинисане Правилником о Стандардима услуга каријерног вођења и саветовања?

Резултат заједничког промишљања наведених питања треба да буде:

- ✓ *Прелиминарни циљ програма је јасно дефинисан.*

- ✓ *Циљ је усаглашен са дефинисаним стандардима компетенција вештина управљања каријером.*
- ✓ *Циљ је релевантан за развој компетенција циљне групе којој је намењен.*

2. Одређивање циљне групе

Један од кључних показатеља квалитета програма каријерног вођења јесте усмереност на потребе циљне групе којој је програм намењен. У почетној фази израде програма врло је важно на нивоу Тима за КВиС јасно препознати ко су циљне групе, односно будући корисници активности подршке каријерном развоју и освестити њихове специфичне потребе.

Како ученици и родитељи нису хомогена група, за очекивати је и да ће се и њихове потребе у вези са планирањем и развојем каријере разликовати. Неки од фактора које би било добро узети у обзир приликом анализе потреба групе на коју желимо да усмеримо активности јесу узраст, средина, социјални и културолошки фактори, породичне околности, здравствено стање и слично.

Потребе једног ученика мењају се зависно од узраста или разреда. Ученици нижих разреда углавном су у фази оријентације, упознавања са средњом школом, програмом и наставницима. У случају стручних школа, ученици се већ тада упознају и са занимањима којима могу да се баве након школовања, као и са потенцијалним послодавцима код којих обављају праксу или учење кроз рад. И ученици стручних школа и гимназија врло често тада преиспитују своју одлуку о упису одређеног профила. Ученици старијих разреда с друге стране чешће размишљају о наредним корацима – пријемним испитима, налажењу запослења и слично.

Потребе у вези са каријерним развојем у свим узрастима се могу кретати у областима откривања и разумевања себе у датом животном и образовном контексту, истраживања могућности света рада и образовања, планирања наредних каријерних корака и управљања променама у каријери. Ове три области су ближе објашњене у Правилнику о Стандардима услуга каријерног вођења и саветовања, а за сваку од њих дефинисане су вештине управљања каријером, односно компетенције и исходи.

Ево неколико питања која могу водити школски Тим за КВиС у процесу идентификације потреба циљне групе:

- Кога све Тим за КВиС жели да досегне својим планом и програмом КВиС-а?
- Ког су узраста циљани корисници услуга и учесници активности? Да ли припадају некој осетљивој групи и ако да, којој?
- Које све заједничке и специфичне потребе у вези са развојем каријере препознајемо код ових група? Излистати потребе спрам узраста и других фактора, са посебним фокусом на ученике у ризику од осипања и друге осетљиве групе које Тим за КВиС препознаје.
- Како ћемо додатно испитати потребе које би ученици, родитељи или други корисници, могли имати у свом каријерном развоју? Које методе и алате можемо да

користимо како бисмо утврдили потребе ученика? Како ћемо обрадити податке које добијемо на тај начин? Како ћемо искористити резултате за даље планирање?

Исход овој корака израде плана и програма школског Тима за КВиС треба да буде следећи:

- ✓ *Наведена је циљна група.*
- ✓ *Описан је и образложен начин на који су идентификоване потребе циљне групе.*
- ✓ *Дефинисана је потреба циљне групе на коју се одговара наведеним програмом.*
- ✓ *Ревидирани су релевантни циљеви програма, уколико је потребно, тако да су адекватни савремено идентификованим потребама циљне групе.*

3. Процена расположивих ресурса

Након што се стекне увид у потребе ученика, родитеља и других циљних група уколико су препознате, препорука је да школски Тим за КВиС процени којим ресурсима располаже. Овај процес омогућиће увид у реалне могућности Тима за КВиС да одговори на идентификоване потребе. Наредна питања могу да послуже у преиспитивању снага, али и ограничења са којима се Тим за КВиС суочава.

- Колико је чланова Тима за КВиС?
- Које су њихове компетенције за пружање услуга каријерног вођења и саветовања?
- Колико времена чланови Тима за КВиС могу да издвоје у току школске године за планирање, координацију и реализацију активности подршке каријерном развоју?
- Да ли је предвиђен одређени буџет за активности школског Тима за КВиС?
- Ко још из школе може да подржи Тим за КВиС у одговору на потребе циљне групе (предметни наставници, стручни сарадници, ученици, директор)?
- Које институције и појединци изван школе могу да подрже Тим за КВиС у спровођењу програма? Да ли је са тим институцијама остварена сарадња на пољу каријерног вођења и саветовања и у ком обиму? У којој мери су друге институције спремне и вољне да се укључе у наредном периоду? Како Тим за КВиС може да утиче на њихову опредељеност да подрже циљну групу у даљем каријерном развоју?

Као резултат промишљања ових питања Тим за КВиС треба да добије јасну слику о томе на које од претходно излистаних потреба може да одговори. Уколико је неопходно, Тим за КВиС може да одлучи да приоритизује одређене циљне групе, или одређене потребе неке циљне групе, спрам расположивих ресурса.

Исход овој корака у припреми Плана и програма КВиС-а треба да буде:

- ✓ *Побројани су расположиви ресурси, људски, материјални, мрежа сарадничких организација и појединаца.*
- ✓ *Уколико је потребно, ревидирана је циљна група савремено расположивих ресурса.*

4. Дефинисање активности и услуга

Иако се често приликом израде плана и програма најпре крене од дефинисања активности, **преорука је да се овом кораку приступи након сагледавања потреба циљне група, циљева које програм тежи да оствари и расположивих ресурса, како интерних тако и екстерних.** Питања која могу бити корисна у планирању активности су следећа:

- Шта је све неопходно да предуземо како бисмо одговорили на приоритетне потребе циљне групе?
- Које су то активности каријерног вођења и саветовања које смо до сада спроводили? Како су оцењене од стране учесника? Да ли желимо да их поновимо? Ако да, како ћемо их унапредити на основу добијене повратне информације?
- Које су то нове активности које желимо да уведемо? Где се можемо додатно информисати или едуковати о њиховом осмишљавању и примени?
- Ко ће бити одговоран за коју активност?
- Ко нас може подржати у имплементацији активности? Како се могу укључити сарадничке и партнерске институције?
- Колико ће свака активност трајати?
- Које ће додатне ресурсе активности захтевати (просторне, материјалне, итд.)?
- Који су очекивани исходи активности? Шта сваком појединачном активношћу желимо да постигнемо?
- Да ли су очекивани исходи активности усаглашени са усвајањем или додатним развојем вештина управљања каријером?

Као резултат прелиминарних рефлексија, размене и сајашавања на нивоу Тима за КВиС, треба да произиђе опис активности са карактеристикама дајим у наставку.

- ✓ *Предвиђене активности, методе и технике су разноврсне.*
- ✓ *Активности, методе и технике су усклађене са дефинисаним циљевима услуге.*
- ✓ *Активности, методе и технике су релевантне за развој планираних компетенција/исхода учења даје циљне групе.*
- ✓ *Очекивани исходи програма и појединачних услуга су јасни.*
- ✓ *Очекивани исходи услуге су реалистични (достижни за одговарајућу циљну групу).*
- ✓ *Очекивани исходи услуге усаглашени су са стандардима компетенција ВУК.*
- ✓ *Дефинисано је трајање појединих услуга.*
- ✓ *Утврђено време појединачних активности омогућава реализацију очекиваних исхода и расположивим ресурсима Тима за КВиС.*

5. Праћење и документовање реализације активности

Приликом израде Плана и програма каријерног вођења и саветовања неопходно је предвидети методе и технике праћења успешности сваке појединачне активности. Различити начини праћења

дефинисани су у претходном поглављу. Следе питања која чланови Тима за КВиС могу себи да поставе у процесу одлучивања о евалуацији активности.

- Како ћемо знати да су предвиђени исходи активности успешно остварени? Који су релевантни показатељи успешности планиране активности?
- Како можемо да измеримо у којој мери су спроведене активности постигле очекивани ефекат?
- На који начин можемо да проценимо задовољство ученика датом активношћу?
- Које методе и технике евалуације желимо да користимо?
- Како ћемо користити повратне информације које добијемо од ученика, родитеља или партнерских организација?
- Како ћемо документовати остварене активности? Које ћемо доказе прикупити?

Након промишљања ових и других питања од значаја за праћење квалитета услуга и активности које спроводи Тим за КВиС, те записивања одговора, требало би да буду задовољени следећи стандарди.

- ✓ *Постоји дефинисан начин процене квалитета услуге од стране корисника.*
- ✓ *Дефинисан је начин праћења реализације програма и услуга.*
- ✓ *Постоји јасно дефинисан начин мерења ефеката.*

Прилог 2. ПРЕДЛОГ СХЕМЕ / ОБРАСЦА ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА И ПРОГРАМА

ЦИЉ ПРОГРАМА КВиС					
ЦИЉНЕ ГРУПЕ КОЈЕ ЋЕ БИТИ ДОСЕГНУТЕ РЕАЛИЗАЦИЈОМ ПРОГРАМА					
НАЗИВ СПЕЦИФИЧНЕ АКТИВНОСТИ	ЦИЉНА ГРУПА	ОЧЕКИВАНИ ИСХОД(И)	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР	РЕАЛИЗАТОРИ	ПРАЋЕЊЕ, ДОКУМЕНТОВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА

ПРИМЕР ПЛАНА ТИМА ЗА КВиС

ЦИЉ ПРОГРАМА КВиС	<p>Основни циљ Плана и програма каријерног вођења и саветовања у текућој школској години јесте да подстакне развој вештина управљања каријером код ученика у области откривања и разумевања себе, препознавања могућности света рада и образовања, као и у области доношења одлука од значаја за даљи каријерни развој. Тим за КВиС ће посебно настојати да код ученика који су препознали потребу за подршком у развоју каријери подстакне самостално доношење одлука на основу поузданих информација.</p>				
ЦИЉНЕ ГРУПЕ КОЈЕ ЋЕ БИТИ ДОСЕГНУТЕ РЕАЛИЗАЦИЈОМ ПРОГРАМА	<ul style="list-style-type: none"> - Ученици школе који су изразили интересовање да добију подршку Тима за КВиС – број по разредима - Ученици из осетљивих група – број по разредима - Сва одељења школе 				
НАЗИВ СПЕЦИФИЧНЕ АКТИВНОСТИ	ЦИЉНА ГРУПА	ОЧЕКИВАНИ ИСХОД(И)	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР	РЕАЛИЗАТОРИ	ПРАЂЕЊЕ, ДОКУМЕНТОВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА
<p>Анкетирање ученика о потребама у вези са подршком у развоју каријере</p>	<p>Сви ученици</p>	<p>Планирање рада Тима за КВиС тако да су начин, облици и услови рада прилагођени индивидуалним потребама корисника и друштвеном, социо-економском и културолошком контексту, посебно у случају корисника из осетљивих група.</p>	<p>Септембар 2024</p>	<p>Стручни сарадници и чланови Тима за КВиС</p> <p>Одељењске старешине</p>	<p>Број ученика који су одговорили на анкету</p> <p>Извештај о анкети са приказом учесталости појединих одговора</p> <p>Опис мера које ће Тим за КВиС спровести како би свој рад прилагодили потребама корисника (у оквиру Плана и програма рада Тима за КВиС или као самостални документ)</p>
<p>Тестирање или самопроцена професионалних</p>	<p>Ученици III разреда који</p>	<p>У зависности од специфичног инструмента за</p>	<p>Октобар 2024</p>	<p>Школски психолог у случају примене</p>	<p>Број ученика који су добили подршку</p>

интересовања и подршка ученика у разумевању резултата	су исказали интересовање	<p>процену или самопроцену за који се Тим за КВиС определи, исходи могу бити следећи:</p> <p>Ученици разумеју значај процене сопствених карактеристика за професионални развој</p> <p>Ученик уз подршку чланова Тима анализира сопствена карактеристична понашања у различитим окружењима ради разумевања властитих професионалних, интересовања.</p>		<p>ТПО теста или сличног психометријског инструмента</p> <p>Стручни сарадници или чланови Тима за КВиС у случају примене (онлајн) инструмента за самопроцену интересовања</p>	<p>у самопроцени или процени</p> <p>Повратна информација ученика о степену испуњености очекивања и даљој потреби за подршком</p> <p>Ученички каријерни портфолио се ажурира у складу са увидима стеченим кроз процес самопроцене или процене</p>
.....

Прилог 3. Процена реализације активности КВиС у процесу самовредновања рада школе и рада Тима за КВиС

Процена реализације рада Тима за КВиС важан је део процеса самовредновања рада школе али и могућност да се увиде могућности за унапређивање рада Тима за КВиС. Самопроцену Тим за КВиС може урадити коришћењем дигиталног алата - „Упитник за процену реализације активности КВиС у процесу самовредновања рада школа и рада Тима за КВиС“ https://azk.gov.rs/upitnik_samovrednovanje/.

Упитник је софтверски алат који омогућава праћење стања и динамике реализације активности каријерног вођења и саветовања као система подршке ученицима и унапређивање активности подстицања личног и професионалног развоја и праћења примене Стандарда КВиС у пракси. На изради упитника сарађивали су Агенција за квалификације, Министарство просвете и Euroguidance центар Фондације Темпус.

Прилог 4. Додатни ресурси

- **Euroguidance**, европска мрежа за подршку каријерном вођењу и саветовању, своје активности спроводи кроз националне центре који постоје у 36 европских држава. Euroguidance centar у Србији почео је са радом 2013. године као саставни део Фондације Темпус.

Као и центри у осталим европским државама, Euroguidance центар у Србији има следеће основне циљеве:

1. промоцију европске димензије каријерног вођења,
2. подршку развоју компетенција каријерних практичара и промоцију значаја мобилности за каријерни развој и
3. пружање квалитетних информација о каријерном вођењу и мобилности.

Такође, национални Euroguidance центар посебну пажњу посвећује пружању подршке развоју система каријерног вођења и саветовања у Србији, нарочито у вези са спровођењем националних стратегија и иницијатива за унапређење квалитета услуга целоживотног учења.

Више о Euroguidance центру можете пронаћи на адреси: <https://euroguidance.rs/>

База активности КВиС Euroguidance центра садржи примере праксе активности КВиС-а чији су аутори наставници и стручни сарадници из различитих школа, а који су активности спроводили са својим ученицима у свакодневной пракси: <https://euroguidance.rs/resursi/bazaaktivnosti/>.

Један пример активности КВиС-а из домена услуга каријерног информисања који може бити релевантан за школе јесте представљање средњошколских програма ученицима основних школа, а од стране ученика средњих школа који те програме похађају. Као илустративни пример такве активности, а са циљем истицања важних аспеката приликом планирања конкретних активности КВиС-а, може се узети активност „[Жива библиотека](#)“, која је доступна у Бази активности КВиС националног Euroguidance центра.

Кроз активност под називом „[Селф концепт – разумевање себе](#)“, описана је **активност намењена ученицима средње школе организована у циљу подстицања ученика да промишљају о себи, те скретања пажње на значај познавања и разумевања себе ради бољег функционисања на личном и професионалном плану.**

Будући да се у раду са ученицима неретко среће ситуација да се двоуме, односно да разматрају неколико опција, ауторка активности „[До извора три путића](#)“ предлаже радионицу кроз коју се **ученици подстичу да повежу своје личне карактеристике са различитим каријерним могућностима.**

Поред наведених активности, које представљају само илустрације и неке од примера, поменута База <https://euroguidance.rs/resursi/bazaaktivnosti/> садржи и око 100 других примера који могу послужити као инспирација за Тимове за КВиС, уз прилагођавање окружењу и конкретним потребама ученика. У одељку Ресурси на интернет страници Euroguidance центра доступни су сви остали корисни ресурси за рад тимова за КВиС.

- Саветници за планирање каријере и саветници за каријерно информисање из филијала **Националне службе за запошљавање** могу пружити подршку активностима

Тима за КВиС у средњим школама у виду консултативних услуга. Информације о могућностима и о мрежи филијала Националне службе за запошљавање могу се наћи на интернет страницама: Национална служба за запошљавање www.nsz.gov.rs, Мрежа Филијала НСЗ www.nsz.gov.rs/nsz/filijale/4052.

- **БОШ Каријера** је онлајн систем који омогућава пружање подршке и оснаживања корисника за самостално и промишљено управљање каријером. БОШ каријера састоји се од три онлајн теста, претраге базе занимања и базе факултета и виших школа као и могућности креирања личног каријерног профила (акциони план развоја каријере).
- **@ КАРИЈЕРНО САМОУСМЕРАВАЊЕ** је алат за управљање каријером који садржи упитнике који корисницима помажу да стекну јаснију слику о властитим компетенцијама, интересовањима и другим особинама, одреде циљ и донесу одлуку о будућем образовању и запошљавању и размисле о додатним могућностима у својој каријери. Упитник „Моје образовање – мој избор“ омогућава да корисник процени властита интересовања и компетенције, а након попуњавања самог упитника корисника води до квалификација, стандарда квалификација и за њих карактеристичних занимања. Упитник „Особине као радне компетенције“ кориснику открива које особине, које могу бити значајне у каријери, он поседује.
- **Job Info centri** – су мрежа каријерних центара у оквиру програма „Знањем до посла“ који спроводе услуге каријерног вођења и саветовања у 12 региона, са седиштем у десет градова. Услуге пружају обучени каријерни практичари, који су имали прилике да у свој рад уврсте знања и вештине из швајцарског система КВиС . Центри делују као мост који на локалном нивоу повезује школе, појединце (са фокусом на младе), привреду и цивилни сектор и представљају снажну спону између света образовања и света рада. Центри пружају услуге каријерног саветовања, каријерног информисања и образовања за каријеру, користећи различите модуле рада и многобројне алате, укључујући и онлајн стандардизоване тестове за процену интересовања, особина личности, компетенција (когнитивних и практичних), VR наочаре за виртуелно упознавање са занимањима, информативни материјал о пословима и припреми за тржиште рада, развијених у оквиру осмогодишње праксе пружања услуга КВиС-а. Кроз континуирану сарадњу са основним и средњим школама у спровођењу активности КВиС-а, сарадњу са привредом кроз програме учења кроз рад и директан рад са корисницима услуга, практичари у центрима пружају подршку појединцима, нарочито младима у управљању процесима каријерног развоја, оснаживања за одговорно и активно планирање каријере. Шест центара поседује акредитацију ЈПОА за пружања услуга КВиС.

Прилог 5. Додатне могућности за школе и тимове за КВиС

Средња школа има могућност да обавља проширену делатност у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, чланом 98. став 4 прописано је да школа може да остварује програме обука, стручног оспособљавања и друге активности образовања одраслих уколико стекне статус јавно признатог организатора активности образовања одраслих у складу са законом којим се уређује Национални оквир квалификација. Стога, отварају се могућности да школа стекне статус ЈПОА не само за активности неформалног образовања одраслих, већ и за активности пружања услуга каријерног вођења и саветовања кроз акредитацију програма КВиС.

Статус ЈПОА за активност пружања услуга КВиС организација може стећи уколико испуњава услове прописане [Законом о основама система образовања и васпитања](#), [Законом о Националном оквиру квалификација Републике Србије](#) и [Правилником о ближим условима у погледу програма, кадра, простора, опреме и наставних средстава са стицање статуса јавно признатог организатора образовања одраслих](#).

Детаљне смернице дате су у [Упутству за стицање статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих за активност пружања услуга каријерног вођења и саветовања](#).